

**DR. OSMAN SARIASLAN**

İstanbul 6. Vergi Mahkemesi Başkanı

**HAK ARAMA HÜRRIYETİ EKSENİNDE  
GÜMRÜK UYUŞMAZLIKLARI VE  
ÇÖZÜM YOLLARI**

## İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ .....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
GİRİŞ.....	1

### BİRİNCİ BÖLÜM UYUŞMAZLIK KAVRAMI VE GÜMRÜK UYUŞMAZLIKLARI

<b>1. UYUŞMAZLIK KAVRAMI .....</b>	<b>5</b>
<b>2. GÜMRÜK UYUŞMAZLIKLARI.....</b>	<b>6</b>
2.1. Genel Olarak.....	6
2.2. Gümrük Uyuşmazlıklarının Kaynakları.....	7
2.2.1. Gümrük İşlemleri.....	8
2.2.1.1. Genel Olarak İdari İşlemler .....	9
2.2.1.2. İdari İşlemlerin Özellikleri.....	9
2.2.1.3. İdari İşlem Türleri.....	14
2.2.1.3.1. Tek yanlı ve iki yanlı idari işlemler.....	14
2.2.1.3.2. Düzenleyici ve Bireysel İşlemler .....	14
2.2.1.3.2.1. Düzenleyici işlemler .....	15
2.2.1.3.2.2. Bireysel İşlemler ve Türleri.....	16
2.2.2. Gümrük İdaresinin İşlemleri.....	18

2.2.2.1. Gümrük İdaresinin Düzenleyici İşlemleri.....	20
2.2.2.2. Gümrük İdaresinin Bireysel işlemleri .....	21
2.2.2.2.1. Rejim Uygulamaları ve Prosedür İşlemler.....	22
2.2.2.2.1.1. Gümrük Rejimleri.....	23
2.2.2.2.1.1.1. Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri.....	24
2.2.2.2.1.1.1.1. Dâhilde İşleme Rejimi .....	26
2.2.2.2.1.1.1.1.1. Dâhilde İşleme Rejimi Sistemleri..	27
2.2.2.2.1.1.1.1.1.1. Şartlı Muafiyet Sistemi.....	28
2.2.2.2.1.1.1.1.1.2. Geri Ödeme Sistemi .....	31
2.2.2.2.1.1.1.1.2. Dâhilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) ve Dâhilde İşleme İzni (Dİİ) .....	33
2.2.2.2.1.1.1.1.3. Dahilde İşleme İzin Süreleri.....	33
2.2.2.2.1.1.1.1.4. Dâhilde İşleme Rejimi ve Telafi Edici Vergi .....	34
2.2.2.2.1.1.1.1.5. Dâhilde İşleme Rejiminin İhlali ve Yaptırım .....	36
2.2.2.2.1.1.2. Gümrük Antrepo Rejimi.....	40
2.2.2.2.1.1.2.1. Antrepo Tipleri, Süresi ve Eşyanın Devri .....	42
2.2.2.2.1.1.2.2. Antrepo Rejiminin Sonlandırılması ..	45
2.2.2.2.1.1.2.3. Antrepo Rejimin İşleyişini Temin İçin Düzenlenen Yaptırımlar.....	46
2.2.2.2.1.1.3. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi	47
2.2.2.2.1.1.3.1. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejiminin İşleyişi.....	48
2.2.2.2.1.1.3.2. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejiminin İhlali ve Yaptırımları.....	49
2.2.2.2.1.1.4. Geçici İthalat Rejimi .....	50
2.2.2.2.1.1.4.1. Tam Muafiyet Suretiyle Geçici İthalat	51
2.2.2.2.1.1.4.2. Kısmi Muafiyet Suretiyle Geçici İthalat.....	52
2.2.2.2.1.1.4.3. Geçici İthalat Rejiminin İşleyişi.....	52
2.2.2.2.1.1.4.4. Geçici İthalat Rejiminin İhlali ve Yaptırımlar .....	54
2.2.2.2.1.1.4.5. Hariçte İşleme Rejimi (HİR) .....	55

2.2.2.2.1.1.4.6. Hariçte İşleme Rejiminde Tam Muafiyet.....	58
2.2.2.2.1.1.4.7. Hariçte İşleme Rejiminde Kısmi Muafiyet.....	58
2.2.2.2.1.1.4.8. Standart Değişim Sistemine Dayalı Hariçte İşleme Rejimi.....	59
2.2.2.2.1.1.4.9. HİR Rejiminin İhlali ve Yaptırımlar...	61
2.2.2.2.1.1.5. Ekonomik Etkili Olmayan Gümrük Rejimleri .....	61
2.2.2.2.1.1.5.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi (SDGR) .....	62
2.2.2.2.1.1.2.1.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejiminin İşleyişi.....	62
2.2.2.2.1.1.2.1.2. Serbest Dolaşıma Giriş Rejiminin İhlali ve Yaptırımlar .....	63
2.2.2.2.1.1.5.2. Transit Rejim .....	65
2.2.2.2.1.1.2.2.1. Transit Rejimin İşleyişi.....	66
2.2.2.2.1.1.2.2.2. Transit Rejimin İhlali ve Yaptırımlar .....	69
2.2.2.2.1.1.5.3. İhracat Rejimi .....	72
2.2.2.2.1.1.2.3.1. Rejimin İşleyişi.....	73
2.2.2.2.1.1.2.3.2. İhracat Rejimini İhlali ve Yaptırımlar .....	74
2.2.2.2.1.2. Rejim işlemleri (Gümrük İdaresinin Prosedür İşlemleri).....	76
2.2.2.2.1.3. Gümrük İdaresinin Hazırlayıcı İşlemleri .....	79
2.2.2.2.1.3.1. Eşyanın Kıymetinin Tespitine Yönelik İşlemler.....	79
2.2.2.2.1.3.2. Teftiş Raporları .....	80
2.2.2.2.2. Vergilendirme ve/veya Cezalandırma ile İlgili işlemler .....	83
2.2.2.2.3. İlgilinin Talebi Üzerine Başlayan Süreç Üzerine Tesis Edilen Vergilendirmeye İlişkin İşlemler.....	86
2.2.2.2.4. Beyan Üzerine Yapılan Vergilendirme İşlemi.....	86
2.2.2.2.5. Hatalı Alındığı İddia Olunan Verginin İadesi İçin Yapılan Başvuru Üzerine Tesis Edilen İşlemler ...	89

2.2.2.2.6. Gümrük İdarelerinin Re'sen Harekete Geçerek Tesis Ettiği İşlemler.....	90
2.2.2.2.6.1. Tahakkuk ve/veya Ek Tahakkuklar.....	91
2.2.2.2.6.2. Para Cezaları ve Diğer Yaptırımlar .....	92
2.2.2.2.6.2.1. Para Cezaları.....	93
2.2.2.2.6.2.1.1. Usulsüzlük Cezaları.....	93
2.2.2.2.6.2.1.2. Vergi Kaybına Bağlı Cezalar .....	96
2.2.2.2.6.2.2. Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi.....	102
2.2.2.3. Tahsilât İşlemleri .....	103
2.2.3. Gümrük İdaresinin Eylemleri (veya Eylemsizlikleri) .....	105

## İKİNCİ BÖLÜM

### HAK ARAMA HÜRRİYETİ VE GÜMRÜK UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN BAŞVURU YOLLARI

<b>1. HAK ARAMA HÜRRİYETİ.....</b>	<b>109</b>
<b>2. HAK ARAMA SÜREÇLERİ: İDARİ VE YARGISAL BAŞVURU YOLLARI.....</b>	<b>115</b>
2.1. Gümrük Uyuşmazlıklarının Çözümüne İlişkin Başvuru Yolları .....	116
2.1.1. Gümrük Uyuşmazlıklarının Çözümünde İdari Başvuru Yolları.....	117
2.1.1.1. Tercihli Başvurular .....	120
2.1.1.1.1. Uzlaşma Başvurusu .....	121
2.1.1.1.1.1. Uzlaşmanın Kapsamı .....	124
2.1.1.1.1.2. Uzlaşma Başvurunun Süresi ve Şekli .....	128
2.1.1.1.1.3. Uzlaşma Talebinin İncelenmesi .....	129
2.1.1.1.1.4. Uzlaşma Başvurusunun Hukuki Sonuçları... ..	131
2.1.1.1.1.5. Uzlaşma Görüşmeleri .....	132
2.1.1.1.1.6. Teminatlı İşlerde Uzlaşma .....	134
2.1.1.1.1.7. Uzlaşmanın Sonuçları.....	134
2.1.1.1.2. Gümrük Kanununun 6. Maddesi Uyarınca Yapılan Başvuru .....	137

2.1.1.1.3. Gümrük Kanununun 211. Maddesine Göre Yapılan Geri Verme ve Kaldırma Başvurusu .....	138
2.1.1.1.4. İYUK 11. Madde Başvurusu .....	140
2.1.1.1.5. Uyuşmazlığa Giden Yol: İYUK 10. Madde Başvurusu:.....	143
2.1.1.2. Zorunlu Başvurular .....	146
2.1.1.2.1. Gümrük Kanununun 242. Maddesine Göre İtiraz Başvurusu.....	147
2.1.1.2.2. İYUK 13. Madde Kapsamında Yapılan Ön Karar Başvurusu.....	150
2.1.2. Yargısal Başvuru Yolları.....	155
2.1.2.1. Genel Olarak Yargı Yolu.....	156
2.1.2.2. Anayasa Yargısı.....	160
2.1.2.2.1. Norm Denetimi .....	164
2.1.2.2.2. Bireysel Başvuru .....	167
2.1.2.3. İdari Yargı .....	168
2.1.2.4. Yargı Yoluna Başvuru .....	170
2.1.2.4.1. Vergi Mahkemelerine Başvuru: Dava Açılması. ....	170
2.1.2.4.2. İdare Mahkemelerine Başvuru: Dava Açılması. ....	173
2.1.2.4.3. Bölge İdare Mahkemesine Başvuru: İstinaf Başvurusu.....	176
2.1.2.4.4. Danıştay'a Başvuru .....	178
2.1.2.4.4.1. İlk Derece Sıfatıyla Dava Açılması .....	178
2.1.2.4.4.2. Danıştay'a Temyiz Başvurusu.....	180
2.1.2.5. Olağanüstü Yargı Yollarına Başvuru .....	182
2.1.2.5.1. Yargılamanın Yenilenmesi Başvurusu .....	182
2.1.2.5.2. Kanun Yararına Temyiz Başvurusu.....	187
2.1.3. Bireysel Başvuru Yoluna Başvuru .....	189
2.1.3.1. AYM'ye Bireysel Başvuru Yolu .....	191
2.1.3.1.1. Bireysel Başvurunun Konusu .....	191
2.1.3.1.2. Bireysel Başvurunun Kapsamı.....	193
2.1.3.1.3. Bireysel Başvurunun Süresi.....	193
2.1.3.1.4. Bireysel Başvuruların İncelenme Süreci.....	194
2.1.3.1.4.1. Ön İnceleme: Şekle İlişkin Hususlar.....	195
2.1.3.1.4.2. Kabul Edilebilirlik İncelemesi.....	197

2.1.3.1.4.3. Esas İncelemesi .....	203
2.1.3.1.4.3.1. Hakkın Varlığı.....	204
2.1.3.1.4.3.2. Müdahalenin Varlığı.....	205
2.1.3.1.4.3.3. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı .....	206
2.1.3.1.4.3.3.1. Müdahalenin Kanuniliği .....	208
2.1.3.1.4.3.3.2. Meşru Amaç .....	209
2.1.3.1.4.3.3.3. Ölçülülük.....	211
2.1.3.1.4.3.4. Bireysel Başvuru Karar Sonuçları.....	212
2.1.3.2. AİHM'e Bireysel Başvuru Yolu .....	214

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### UYGULAMADA SIK KARŞILAŞILAN GÜMRÜK UYUŞMAZLIKLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

<b>1. REJİM UYGULAMALARI VE PROSEDÜR İŞLEMLERDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI.....</b>	<b>217</b>
1.1. Rejimlerin Uygulanması İçin Gerekli İzin İşlemlerinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar.....	218
1.1.1. İdari Başvuru Yolları .....	219
1.1.2. Yargısal Başvuru Yolları.....	220
1.2. Teminat İşlemlerinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	221
1.2.1. İdari Başvuru Yolları.....	222
1.2.2. Yargısal Başvuru Yolları .....	224
1.3. Rejim Kapatma İşlemlerinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	225
1.3.1. İdari Başvuru Yolları.....	226
1.3.2. Yargısal Başvuru Yolları .....	227
1.4. Bağlayıcı Tarife Bilgisinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar.....	228
1.4.1. BTB Kaynaklı Uyuşmazlıklarda Başvuru Yolları.....	229
1.5. Menşe Uyuşmazlıkları .....	231

1.6. GTİP Uyuşmazlıkları.....	233
1.7. Belge Eksikliğinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	235
<b>2. VERGİLENDİRME VE CEZALANDIRMAYA YÖNELİK İŞLEMLERDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI.....</b>	<b>236</b>
2.1. Vergilendirmeden Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	236
2.1.1. İdari Başvuru Yolları.....	237
2.1.1.1. İtirazın Açık Reddi Halinde.....	238
2.1.1.2. İtirazın Zımnen Reddi Hali.....	240
2.1.2. Yargısal Başvuru Yolları.....	245
2.2. Cezalandırma İşlemlerinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	246
2.2.1. Vergilendirmeye Bağlı Kabahatler Nedeniyle Alınan Ceza Kararlarından Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	246
2.2.1.1. İdari Başvuru Yolları .....	248
2.2.1.2. Yargısal Başvuru Yolları .....	250
2.2.2. Usulsüzlük Nedeniyle Alınan Ceza Kararlarından Kaynaklı Uyuşmazlıklar .....	250
2.2.2.1. İdari Başvuru Yolları.....	250
2.2.2.2. Yargısal Başvuru Yolları.....	251
<b>3. GÜMRÜK İDARESİNİN EYLEMLERİNDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLAR.....</b>	<b>252</b>
<b>4. TAHSİLÂT İŞLEMLERİNDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI .....</b>	<b>257</b>
4.1. Alacağının Korunmasına İlişkin İşlemlerden Kaynaklı Uyuşmazlıklar.....	257
4.1.1. Teminat İsteme İşlemi.....	258
4.1.1.1. Teminat İsteme İşleminde Kaynaklı Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları.....	259
4.1.2. İhtiyati Haciz İşlemi .....	260
4.1.2.1. İhtiyati Haciz İşleminde Kaynaklı Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları.....	262



4.2. Amme Alacağının Tahsiline Yönelik İşlemlerden Kaynaklı Uyuşmazlıklar.....	263
4.2.1. Ödeme Emri .....	264
4.2.1.1. Ödeme Emrinden Kaynaklı Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları.....	264
4.2.2. Haciz.....	266
4.2.2.1. Hacizden Kaynaklı Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları .....	267
4.2.3. Satış .....	267
4.2.3.1. Satıştan Kaynaklı Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları.....	268
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ .....	271
KAYNAKÇA .....	275